

Европско Право

Издавачки совет:

Д-р Мирјана Лазарова Трајковска (Македонија)
 Проф. д-р Драгољуб Поповиќ (Србија)
 Проф. д-р Удо Штајнер (Германија)
 Д-р Јенс Мејер Ладевиџ (Германија)
 Проф. д-р Тони Дескоски (Македонија)
 Проф. д-р Тамара Чапета (Хрватска)
 Проф. д-р Златан Мешкиќ (Босна и Херцеговина)
 Проф. д-р Ненад Гавриловиќ (Македонија)
 Д-р Дарко Самарциќ (Германија)

Издавачи:

ГЕРМАНСКА ФОНДАЦИЈА
 ЗА МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА
 СОРАБОТКА

Gefördert durch:

Bundesministerium
 der Justiz und
 für Verbraucherschutz

aufgrund eines Beschlusses
 des Deutschen Bundestages

UDC 34

Од содржината

СТАТИИ

Доц. д-р Олиа Кошевалиска

Почитување на основните човекови права во борбата против тероризмот 79

Проф. д-р Елена Михајлова-Сирајилиќи

Рамката за заштитата на слободата на изразување на Европската конвенција за човекови права и нејзината релевантност во контекстот на говорот на омраза 88

Проф. д-р Јован Зафироски

ЕЦБ и проблемите со демократскиот дефицит 97

Проф. д-р Каролина Рисцова-Асиреруд и

доц. д-р Александар Љ. Сјасов

Правниот мултиплицизам и правната семејника во ЕУ во контекст на правната евроинтеграција на РМ 104

Проф. д-р Горан Коевски, проф. д-р Борка

Тушевска Гавриловиќ и проф. д-р Дарко Сјасевски

Односите помеѓу органиите на надзор и на управување во акционерските друштва 115

Проф. д-р Весна Пендовска, проф. д-р Александра

Максимовска и доц. д-р Елена Нешовска Косева

ДДВ во РМ наспроти европскиот модел на нешто пошироку данок на доддена вредност 123

ИЗВЕШТАЈ

Адвокат д-р Штефан Пирнер, Бон:

Симпозиумот „Трансформацијата на правото во Југоисточна Европа врз примерот на поранешна Југославија“ 131

Бр. 2/2017

Година 6, том 10

Декември 2017

страници 73-136

Европско ПРАВНО

Издавачи:

ГЕРМАНСКА ФОНДАЦИЈА
ЗА МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА
СОРАБОТКА

Gefördert durch:

Bundesministerium
der Justiz und
für Verbraucherschutz

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

ИМПРЕСУМ

Главни и одговорни уредници:

д-р Штефан Пирнер, адвокат
доц. д-р Александар Љ. Спасов

Редакција:

Наташа Андреевска-Томовска, Драгана Радисављевиќ
и Дана Трајчев-Божиќ

Превод од германски јазик:

Превод од германски јазик: Проф. д-р Емина Авдиќ
(професор на Катедрата за германски јазик и
книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“,
Скопје) и Наташа Андреевска-Томовска, дипломиран
толкувач по германски и англиски јазик

Лектура на германската правна терминологија:

д-р Александар Љ. Спасов, дипломиран правник
(доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје)

Јазична редакција:

Дејан Василевски

Печатница:

Пропоинт, Скопје

Контакт:

Европско право

Адреса: Правен факултет „Јустинијан Први“
бул. „Гоце Делчев“ 9Б

(за доц. д-р Александар Спасов)

e-mail: ep.redakcija@t-home.mk

Телефон: +389 70 268-293 (А. Спасов);

+389 71 547-752 (Н. Андреевска-Томовска)

Почитувани читателки и читатели, драги колешки и колеги,

ЕП веќе неколку години редовно излегува од печат. Сепак редакцијата со право смета дека издавањето на нов број сè уште не станало рутина. Тоа се потврдува со разликата меѓу првиот и вториот број во 2017 година.

Во првото издание годинава стануваше збор за тематски број, во кој цела низа автори, меѓу кои и поранешниот австриски заменик-канцелар Ерхард Бусек, разгледуваа различни аспекти на Брежитот. Значи, тогаш во фокусот се наоѓаше една тема.

За разлика од тоа, во ова издание се поместени трудови на голем број теми, чиј „заеднички елемент“ најверојатно може да се препознае дури на втор поглед: а тоа е „европската интернационалност“.

Имено, од една страна се обработуваат прашања на европското право во потесна и во поширока смисла (мултилингвизмот во ЕУ, Европската централна банка и европското даночно право од една страна и Европската конвенција за човековите права од друга страна), а од друга страна компаративно (како во трудот за акционерските друштва и за данокот на додадена вредност). Исто така и темата за „тероризмот“, за жал, е меѓународна.

Посебно сакаме да упатиме на извештајот за првиот заеднички настан на Германската фондација за меѓународна правна соработка (ИРЗ) и Здружението „Југоисточна Европа“ (СОГ), кој овозможи критички поглед на досегашното одвивање на трансформацијата на правото во државите на поранешна Југославија. Токму овој извештај покажува дека занимавањето со овие правни прашања повеќе не претставува национално прашање, туку мора да се одвива прекугранично. ЕП има за цел да придонесе за таквиот прекуграничен поглед и размена.

Уредникот и редакцијата на ЕП срдечно им се заблагодаруваат на авторите на овие трудови, без кои не би била возможна таквата разновидност на темите. Повторно, посебна благодарност изразуваме до членовите на издавачкиот совет. Истото се однесува за германското Сојузно министерство за правда и заштита на потрошувачите и за германското Министерство за надворешни работи, за поддршката на ИРЗ и на нејзината дејност во Македонија.

Редакцијата исто така е должна посебна благодарност да упати до германскиот амбасадор Томас Герберих и до неговите соработници, кои со интерес ја следат и конструктивно ја поддржуваат дејноста на ИРЗ, но и развојот на списанието ЕП. Во меѓувреме, по објавувањето на изданието 1/2017 на ЕП, кое наиде на широк интерес, амбасадорот Герберих стапи на функција во Македонија. Затоа би сакале да ја искористиме оваа можност и да му посакаме сè најдобро во неговата работа во ова време кое за Македонија е особено значајно.

За крај, на сите читатели им посакуваме пријатно читање и ги очекуваме нивните пофалби и критики.

Адвокат д-р Штефан Пирнер
Регионален проектен раководител
при Фондацијата ИРЗ за „Југоисточна Европа I“
(Босна и Херцеговина, Македонија,
Црна Гора и Србија)

Доц. д-р Александар Љ. Спасов
Доцент на теоретски правни науки
на Правниот факултет „Јустинијан Први“
во Скопје

Sehr geehrte Leserinnen und Leser, liebe Kolleginnen und Kollegen,

die EP erscheint seit einigen Jahren regelmäßig. Die Redaktion meint jedoch, für sich in Anspruch nehmen zu können, dass die Herausgabe einer neuen Ausgabe noch keine Routine geworden ist. Sie fühlt sich darin durch den Unterschied zwischen der ersten und der zweiten Ausgabe im Jahr 2017 bestätigt.

Bei der ersten Ausgabe in diesem Jahr handelte es sich um eine thematische Ausgabe, in der eine ganze Reihe von Autoren, darunter auch der ehemalige österreichische Vizekanzler Eberhard Busek, verschiedene Aspekte des Brexit beleuchteten. Damals stand also ein Thema im Mittelpunkt.

In dieser Ausgabe finden sich dagegen Beiträge zu einer Vielzahl von Themen, deren „gemeinsame Klammer“ vielleicht erst auf den zweiten Blick erkennbar ist: Diese besteht in der „europäischen Internationalität“.

Behandelt werden nämlich einerseits Fragen des Europarechts im engeren und weiteren Sinne (Mehrsprachigkeit in der EU, Europäische Zentralbank und europäisches Steuerrecht auf der einen und die Europäische Menschenrechtskonvention auf der anderen Seite), andererseits wird rechtsvergleichend (so im Beitrag zur Aktiengesellschaft und dem zur Mehrwertsteuer) gearbeitet. Und auch das Thema „Terrorismus“ ist –leider– ein internationales.

Besonders hinweisen möchten wir auf den Veranstaltungsbericht über die erste gemeinsame Veranstaltung der Deutschen Stiftung für Internationale rechtliche Zusammenarbeit (IRZ) und der Sudosteuroopa-Gesellschaft (SOG), die den bisherigen Verlauf der Rechtstransformation in den Staaten auf dem Gebiet des ehemaligen Jugoslawiens kritisch beleuchtete. Gerade dieser Beitrag zeigt, dass die Beschäftigung mit diesen Rechtsfragen keine nationale Angelegenheit mehr ist, sondern grenzüberschreitend erfolgen muss. Zu einem solchen Blick und Austausch über die Grenzen hinweg möchte die EP einen Beitrag leisten.

Herausgeber und Redaktion der EP danken den Autoren der vorstehenden Beiträge, ohne die eine solche Vielfalt von Themen nicht möglich gewesen wäre, herzlich. Wiederum in besonderer Weise ist den Mitgliedern des Herausgeberrates zu danken. Gleiches gilt für das deutsche Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz sowie das Auswärtige Amt, für die Unterstützung der IRZ und ihrer Tätigkeit in Mazedonien.

Zu besonderem Dank verpflichtet ist die Redaktion auch dem deutschen Botschafter Thomas Gerberich und seinen Mitarbeitern, die die Tätigkeit der IRZ, aber auch die Entwicklung der Zeitschrift EP, mit Interesse verfolgen und konstruktiv unterstützen. Botschafter Gerberich hat in der Zwischenzeit seit dem Erscheinen der vielbeachteten Ausgabe 1/2017 der EP seinen Dienst in Mazedonien angetreten. Deshalb möchten wir die Gelegenheit nutzen, ihm alles Gute für seine Tätigkeit in dieser, für Mazedonien so wichtigen Zeit zu wünschen.

Abschließend wünschen wir allen Lesern eine interessante Lektüre und freuen uns auf Lob und Kritik.

Rechtsanwalt Dr. Stefan Pürner

Bereichsleiter der IRZ für „Südosteuropa I“
(Bosnien und Herzegowina, Mazedonien,
Montenegro und Serbien)

Doz. Dr. Aleksandar Spasov

Dozent für Rechtstheorie an der Juristischen Fakultät
„Justinianus Primus“ in Skopje

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР

Предговор на редакцијата	73
--------------------------------	----

СТАТИИ

Доц. д-р Олга Кошевалиска: „Почитување на основните човекови права во борбата против тероризмот“	79
Проф. д-р Елена Михајлова-Стратилати: „Рамката за заштита на слободата на изразување на Европската конвенција за човекови права и нејзината релевантност во контекстот на говорот на омраза“	88
Проф. д-р Јован Зафировски: „ЕЦБ и проблемот со демократскиот дефицит“	97
Проф. д-р Каролина Ристова-Астеруд и доц. д-р Александар Љ. Спасов: „Правниот мултилингвизам и правната семиотика во Европската унија во контекст на правната евроинтеграција на Република Македонија“	104
Проф. д-р Горан Коевски, проф. д-р Борка Тушевска Гавриловиќ и проф. д-р Дарко Спасевски: „Парадигмата во односите помеѓу органите на надзор и на управување во акционерските друштва – германски и македонски искуства“	115
Проф. д-р Весна Пендовска, проф. д-р Александра Максимовска и доц. д-р Елена Нешовска Косева: „Данокот на додадена вредност во Република Македонија наспроти европскиот модел на нето потрошувачки данок на додадена вредност во светло на измените во законската регулатива во Република Македонија“	123

ИЗВЕШТАЈ

Адвокат д-р Штефан Пирнер, Бон: Симпозиумот „Трансформацијата на правото во Југоисточна Европа врз примерот на поранешна Југославија: предуслови, актери, (не)успеси- прелиминарен опис на сегашните состојби“	131
--	-----

INHALTSVERZEICHNIS

VORWORT

Vorwort der Redaktion	73
-----------------------------	----

AUFSÄTZE

Doz. Dr. Olga Koshevaliska: „Die Achtung der grundlegenden Menschenrechte im Kampf gegen den Terrorismus“	79
Prof. Dr. Elena Mihajlova-Stratilati: „Der Schutz der Meinungsäußerungsfreiheit der Europäischen Menschenrechtskonvention und seine Bedeutung im Zusammenhang mit der Hassrede“	88
Prof. Dr. Jovan Zafiroski: „Die Europäische Zentralbank und das Problem des Demokratiedefizits“	97
Prof. Dr. Karolina Ristova-Aasterud und Doz. Dr. Aleksandar Spasov: „Die rechtliche Mehrsprachigkeit sowie die Rechtssemiotik in der Europäischen Union und die rechtliche Integration Mazedoniens in die Europäische Union“	104
Prof. Dr. Goran Koevski, Prof. Dr. Borka Tushevska-Gavrilovic und Prof. Dr. Darko Spasevski: „Das Paradigma in den Verhältnissen zwischen den Führungs- und Aufsichtsorganen von Aktiengesellschaften – deutsche und mazedonische Erfahrungen“	115
Prof. Dr. Vesna Pendovska, Prof. Dr. Aleksandra Maksimovska und Doz. Dr. Elena Neshovska Kjoseva: „Die Mehrwertsteuer in Mazedonien nach den jüngsten Gesetzesänderungen im Vergleich zum europäischen Modell einer Netto-Allphasen-Umsatzsteuer mit Vorsteuerabzug“	123

BERICHTE

Rechtsanwalt Dr. Stefan Pürner, Bonn: Symposion „Rechtstransformation in Südosteuropa am Beispiel des ehemaligen Jugoslawiens: Vorbedingungen, Akteure, (Miss)Erfolge – Eine vorläufige Bestandsaufnahme“	131
---	-----

Парадигмата во односите помеѓу органите на надзор и на управување во акционерските друштва – германски и македонски искуства

Проф. д-р Горан Коевски
 Проф. д-р Борка Тушевска–Гавриловиќ
 Проф. д-р Дарко Спасевски*

UDC: 347.72.037

1.02 Прегледна научна статија

1. Вовед – определување на проблемот, неговите специфики и детерминираност

Пренесувањето (делегирањето) на овластувањата од страна на собранието на акционери, на органите на управување и на органите на надзор на друштвото, отсекогаш претставувало голем предизвик во сферата на корпоративното управување. Предизвиците што се појавуваат во контекст на ова, можат да бидат бројни и разновидни, при што како особено важни се истакнуваат: 1) спречувањето на отуѓеноста помеѓу собранието на акционери и органите на управување и надзор; и 2) обезбедувањето кохезивност и усогласеност во дејствувањето на самите органи на управување и надзор, во рамките на нивните овластувања утврдени со закон и со актите на друштвото.

Историски гледано, одвојувањето на сопственоста од управувањето настанува со појавата на првите поголеми трговски друштва со голем основачки капитал, и голем број акционери и вработени, при што паралелно со тоа се појавува и ризикот од оддалеченост помеѓу органите на друштвото и акционерите.¹ Уште пред три века, т.е. во 1720 година, со пропаѓањето на South Sea Company, како еден од најголемите корпоративни скандали, се манифестира можноста од злоупотреба и измамничко однесување на органите на управување, токму како резултат на немање механизми на контрола, што во крајна линија придонесе кон негативна

перцепција на широката јавност во сигурноста при вложувањето во акции.²

Генерално постојат два начини за заштита на акционерите во големите акционерски друштва и тоа: 1) правилата за корпоративно управување и 2) правилата за информирање (достапност на информации).³

Отсекогаш постоела дилемата во колкав степен може да се извршува ефикасна контрола врз органите на друштвото. Па така се забележува саркастичниот коментар на поранешниот претседавач на управниот одбор на Deutsche Bank, Hermann Josef Abs којшто во контекст на контролата на работата на органите на управување на капиталните друштва, ќе истакне, „*Йолесно е да се фати свиња за опашка ојколку да се бара одговорност од надзорен одбор*“.⁴ Добра илустрација за општите состојби на ова поле е и цитатот од „Извештајот на Министерството за правда за корпоративните скандали“ попознат како „*Thompson Memorandum*“ каде што е истакнато: „регулативата обезбедува заштита од последиците од секој скандал, со исклучок на оној скандал кој сè уште не е случен“.⁵ Во контекст на ова, може да се надоврзе и коментарот на членот на надзорен одбор од едно германско друштво и тоа: „ако се спореди нацрт-извештајот кој бил дискутиран помеѓу ревизорот и управниот одбор и извештајот кој е презентираан на надзорниот одбор, може да се забележи

¹ Види: Cheng Han Tan, „Corporate Governance and Independent Directors“, 15 *SACJL* 355, 391 (2003), стр. 303.

* Авторот редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје.

Авторката е вонреден професор на Правниот факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ од Штип.

Авторот е вонреден професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје.

² *Ibid.*

³ Првата група правила се гаранција дека работата на менаџментот е обезбедена со контролни механизми, а втората група правила овозможуваат достапност до доволно информации со цел акционерите да донесат правилна одлука. *Ibid.*, стр. 307.

⁴ “It is easier to catch a pig by its slippery tail than to make a supervisory board liable”, Tison Michel и други, “Perspectives in company law and financial regulation”, Cambridge University Press, 2009, стр. 265.

⁵ Dean Krehmeyer, “The Sarbanes-Oxley Act of 2002: Setting a Baseline for the Adoption of Enterprise Ethics”, 3 *J. Bus. & Tech. L.* 443, 448 (2008), стр. 443.

дека би се работело за две различни друштва“.⁶ Овие бројни изјави дадени од страна на референтни автори, а во насока на манифестирање на тешкотиите во остварувањето на контролата врз работата на органите, се во тесна врска со концептот на делегирањето на правата и обврските на органите на управување, што претставува суштински битен сегмент во работењето на деловните субјекти. Оттука, овластувањата кои се делегирани од страна на акционерското собрание, мора да бидат извршувани во законски рамки, на начин кој ги претставува најдобрите интереси на друштвото.⁷ Доколку би било поинаку и би отсутствувале вакви превентивни механизми, како што се забележува постои можност од појава на т.н. „супер директори“.⁸

Во рамките на трудот се врши анализа на претходно наведените поставки во односот собрание на друштвото-управување-надзор, како и запазувањето на „интересот на друштвото“, низ призмата на македонското и германското право и одредени англосаксонски искуства. Компаративните искуства елаборирани во овој труд треба да нè доведат до најподобните практики на делегирање на овластувањата, т.е. превенцијата од злоупотреба на истите, прифатени во одделни правни системи.

Намалувањето на ризикот од злоупотребување на делегираните овластувања, создава одреден трошок, познат како застапнички трошок за компаниите (*agency costs*).⁹ Според Michael C. Jensen и William H. Meckling, во овие трошоци се вклучени следните видови на трошоци: 1) трошоци за изработка на договори за уредување на односите помеѓу акционерите и органите на управување, 2) трошоци за надзор над работата на органите на управување, 3) трошоци за менаџментот направени за обезбедување на лојалноста; и 4) дополнителни трошоци потребни за контрола, бидејќи лојалноста и совесното постапување не се секогаш совршени.¹⁰ Во литературата, авторите укажуваат и на т.н. неформални начини на обезбедување на независност, преку т.н. должност за

љубопитство *duty of curiosity*.¹¹ Паралелно со тоа, треба да се назначи и моделот на обликување правила преку етички и корпоративни кодекси.¹²

2. Спецификите на системите на контрола на органите на друштвото според англосаксонското право

Главниот реформски зафат во американскиот правен систем претставува *Sarbanes-Oxley Act*-от, што предвидува правила кои треба да овозможат ефективна корпоративна етика и управување, и тоа преку повисок степен на независност на одборот на директори и преку зајакнување на механизмите за контрола врз финансиско известување на друштвото.¹³ Едно истражување од 2007 година извршено од страна на *Business Roundtable* покажува дека 90% од членовите на ова здружение кои претставуваат акционерски друштва со повеќе од десет милиони вработени и 5,4 милијарди годишни приходи, веруваат дека независноста на одборот на директори после законот е зголемена за 80%.¹⁴ Една од главните иновативни креации на овој закон е воведување на „одбор за надзор“ (*Public Company Accounting Oversight Board*) во рамките на друштвото, што треба да врши надзор над работата на ревизијата на друштва кои котираат на берза.¹⁵ Сепак, некои автори изразуваат резерва во однос на решенијата предвидени во *Sarbanes-Oxley Act*. Имено, одредени автори го отвораат прашањето дали се доволни механизмите предвидени во овој закон, за да се обезбеди вистинска одговорност на органот на управување кон акционерите.¹⁶ Тие сметаат дека нема да се обезбеди ефикасност во контролата со зголемување на бројот на независни директори, туку напротив ефикасната контрола ќе се постигне со зголемување на бројот на акционери кои се членови на органот

⁶ Tison Michael, *op.cit.*, стр. 266.

⁷ Тоа значи дека посебно треба да се внимава со цел да се обезбеди независност на лицата на кои се делегирани овластувањата, да се спречи судир на интереси, и да се обезбеди постапување во рамките на нивните фидуцијарни должности. Притоа, системот треба да биде функционален, во кој овластувањата ќе бидат прецизно дефинирани, секое од овие лица ќе постапува во рамките на своите овластувања, без да навлегува во овластувањата на другите. За да може да се постигне таа функционалност треба да постојат строги контролни механизми.

⁸ Види: Kobi Kastiel; Yaron Nili, *Captured Boards, “The Rise of Super Directors and the Case for a Board Suite”*, 2017 *Wis. L. Rev.* 19, 68 (2017).

⁹ Tison Michael, *ibid.*, стр. 265.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Оваа обврска би се дефинирала како барање од независниот директор да поставува предизвикувачки прашања, како и навлегување детално во самата суштина на друштвото, способност да се разбере значењето да се биде дел од големо друштво итн. Dean Krehmeyer, *op.cit.* стр. 445-446.

¹² Повеќе види: Jan Eijbsbouts, „Corporate Codes as Private Co-Regulatory Instruments in Corporate Governance and Responsibility and Their Enforcement”, 24 *Ind. J. Global Legal Stud.*, 181, 206 (2017).

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Florence Shu-Acquaye, “The Independent Board of Directors and Governance in the United States: Where Is This Heading”, 27 *Whittier L. Rev.*, 725, 754 (2006), стр. 739..

¹⁶ Eric M. Fogel; Andrew M. Geier, “Strangers in the House: Rethinking Sarbanes – Oxley and the Independent Board of Directors”, 32 *Del. J. Corp. L.* 33, 72 (2007), стр. 35..

на управување.¹⁷ Сепак, главен контра аргумент е случајот на Enron, кој манифестира пристрасност во односите помеѓу одборот на директори и ревизорот на друштвото.¹⁸

За одбележување е и предлогот на професорите Ronald Gilson and Reinier Kraakman, кои предлагаат воведување нова подгрупа на директори т.н. професионални директори, со што структурата на одборот на директори би се состоела од три различни групи или 1) класичните (постојните) директори 2) независните директори и 3) професионалните директори. Тие сметаат дека ова трето ниво на директори или т.н. „професионални директори“, би имале повеќе вештини, време и мотивација да вршат надзор над работата на друштвото во корист на инвеститорите.¹⁹

Овластувањата, рамките и начинот на постапување во Велика Британија, појдовно се уредени во Companies Act од 2006 година. Во овој пропис, одредбите кои се однесуваат кон збирот на прашања кои ги дефинираат односите помеѓу акционерите и органите на управување, ги земаат предвид сите актуелни тенденции и потреби на заинтересираните страни.²⁰

Како генерална одредница претставува членот 170 (1) од Companies Act-от, според којшто директорите своите должности ги должат кон друштвото. Членот 174 бара од директорите да се однесуваат со разумно внимание, вештини и diligence. Понатаму, според членот 171, директорот е должен да дејствува во согласност со актот на друштвото.²¹ Членот 178 предвидува граѓанска одговорност во случај на неисполнување на своите обврски. Членот 172 бара од директорот да истапува во добра волја, да го промовира (поттикува) успехот на друштвото во интерес на членовите како

целина и притоа да внимава на: 1) можните последици на долг рок од одлуките, 2) интересот на вработените во друштвото, 3) потребата да го олесни односот на друштвото со добавувачите, потрошувачите и други трети лица, 4) влијанието на активностите на друштвото врз заедницата и животната средина, 5) одржување на репутацијата (угледот) на друштвото и високите стандарди на постапување и 6) да се однесува фер помеѓу членовите на друштвото.²²

Прашањето за судир на интереси е уредено во членот 175, со кој попрецизно се уредуваат ситуациите во кои посредно или непосредно директор има или може да има засебен интерес, различен од интересот на друштвото.

Одделот за бизнис-претприемаштво и регулаторна реформа (Department for Business, Enterprise and Regulatory Reform) издаде посебно упатство за обврските на директорите во јуни 2007 година. Ова упатство се состои од 8 точки кои по својот карактер претставуваат незадолжителни правила.²³

3. Приказ на релевантни германски и македонски искуства

Заштитата на членовите на друштвото (акционерите) од отуѓеноста на органите на друштвото претставувало предизвик за германското право уште од 1884 година, кога се воведува двостепениот систем на управување со акционерските друштва. Втор важен момент, историски гледано за Германија е т.н. emergency Order од 1931 година, како реакција на црниот петок на Њујоршката берза, што истовремено придонесува и за развојот на националсоцијализмот во Германија.²⁴

¹⁷ Овие автори поаѓаат од претпоставката дека токму акционерите имаат најголем интерес да ја спречат евентуалната отуѓеност на органот на управување и со тоа да обезбедат контрола врз работата на овој орган. Во таа смисла овие автори предлагаат спроведување сеопфатна економска анализа за оцената на ефектот економски перформанси на друштвото на правилото кое бара зголемување на бројот на независни директори. Ibid. Повеќе за критичкиот пристап кон регулативата базирана на *Sarbanes-Oxley Act*, види: John Polise, "A Bridge Too Far: A Critical Analysis of the Securities and Exchange Commission's Approach to Equity Market Regulation", *11 Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.* 285, 342 (2017) како и Marc. I. Steinberg; Forrest C. Roberts, "Laxity at the Gates: The SEC's Neglect to Enforce Control Person Liability", *11 Va. L. & Bus. Rev.* 201, 248 (2017)

¹⁸ Ibid. стр. 40..

¹⁹ Florence Shu-Acquaye, op.cit., стр. 739.

²⁰ Chivers David, "The Companies Act 2006 – Directors' Duties Guidance", (достапно на http://corporate-responsibility.org/wp-content/uploads/2013/11/directors_guidance_final.pdf, присापено на 15.9.2017).

²¹ Mary Keenan, Charles Wild и Stuart Weinstein, "Smith and Keenan's COMPANY LAW", Pearson Longman, 2009, стр. 378.

²² Ibid.

²³ Овие смерници одредуваат: 1) дејствување во најдобар интерес на друштвото, земајќи предвид сè што сметаат дека е релевантно, 2) почитување на актот на друштвото (статутот) и одлуките донесени врз основа на него, 3) да постапува чесно и да има предвид дека имотот на друштвото му припаѓа на друштвото, не на директорот или на акционерот како поединец, 4) да постапува внимателно и да биде добро информиран за состојбите во друштвото, да ги користи во работата на друштвото сите вештини кои ги има, 5) да обезбеди систем на архивирање на документите донесени од органот на управување, 6) да има предвид дека одговара за работата на подредените, 7) да ги избегнува состојбите кои може да доведат до судир на интереси. Доколку се посомнева дека може да се појави судир на интереси за тоа да го извести друштвото и 8) да побара надворешни совети доколку е потребно, особено кога друштвото е во нарушена (тешка) финансиска состојба. Ibid. стр. 383.

²⁴ Со овој акт 'Liaison Council' кој претходно претставува засебен орган на повисоко ниво на менаџмент се преобразува во надзорен одбор со прецизни надлежности. Tishon Michael, op.cit., стр. 266.

Со овој акт „Liaison Council“ беше преобразен во надзорен одбор со прецизни надлежности.²⁵

Треба да се забележи и историскиот момент кога во 1926 година била разгледувана идејата за воведување на американскиот едностепен систем, но истата била отфрлена со објаснување дека двостепениот систем е поефикасен во поглед на контролата над управниот одбор.

Во 1998 година, Законот за контрола и транспарентност на претпријатијата (Gesetz zur Kontrolle und Transparenz im Unternehmensbereich, KonTraG) ја подобрува работата на надзорниот одбор без да се менува основната структура на двостепениот систем на управување.

Едно од клучните прашања кои во Германија предизвикуваат посебен интерес од широката општествена јавност е прашањето во чиј интерес истапуваат големите акционерски друштва. Пристапот во одговарањето на ова прашање во Германија е поврзан со спецификите на општествено-политичкиот систем, како и со историјата на Германија. Членовите на органот на управување имаат обврска да истапуваат во интерес на друштвото (Unternehmensinteresse). Тие треба да ги земат предвид и интересите на акционерите. Со оглед на тоа што главна цел на друштвото е да остварува профит, интересите на акционерите се неделиво поврзани со интересите на друштвото како целина. Но, покрај приватниот партикуларен интерес на акционерите и друштвото во целина, истото треба да го изрази и јавниот интерес, на начин својствен за потребите на германското општество. Според Законот за акционерски друштва (Aktiengesetz) од 1937 година, членовите на управниот одбор се должни своите должности да ги извршуваат во интерес на

акционерите, вработените и општеството како целина. Иако ваква одредба не е содржана во важечкиот Закон за акционерски друштва (Aktiengesetz), ова правило се применува во форма на општо некодификувано правно начело кое е поддржано и со одредби од германскиот устав.²⁶

Во однос на самата структура и поставеноста на органите на друштвото, од изнесеното во книгата чиј уредник е Михаел Тисон (Michael Tison) може да се истакнат следните специфики:

- Според законот, управниот одбор е органот кој го води друштвото и истото го застапува кон третите лица²⁷, по правило тоа е колективно тело, но има и исклучоци²⁸;
- Членовите на управниот одбор се избрани од страна на членовите на надзорниот одбор²⁹;
- Претседавачот на управниот одбор раководи и ја координира работата на управниот одбор. Но, претседавачот на управниот одбор е член на истиот со исти овластувања како и другите членови и со право на еден глас, со што се разликува од главниот извршен директор во американскиот систем³⁰;

²⁶ Ibid.

²⁷ Обврската на управниот одбор да го води друштвото во рамките на своите овластувања е една од неговите централни обврски. Ова правило може да значи многу работи. Прво, менаџерските овластувања ги концентрира исклучиво и ексклузивно во рацете на управниот одбор, којшто е задолжен за секојдневните активности. Второ, ги ограничува надлежностите на другите органи во акционерското друштво. Генерално, ни надзорниот одбор ниту пак собрание на акционери немаат должност да ги преземаат работите кои се во надлежност на управниот одбор.

²⁸ За малите акционерски друштва со основна главнина која не надминува 3 (три) милиони евра и кај кои не се применуваат правилата за кодeterminација, минимум број на членови на управниот одбор е еден, т.е. има капацитет на управител. Кај друштвата кај кои се применува концептот на кодeterminација, минимум број на членови на управниот одбор е два, бидејќи секое вакво друштво мора да има директор за човечки ресурси (Arbeitsdirektor).

²⁹ Мандатот на членовите на управниот одбор не може да биде подолг од пет години, со право на повторен избор. За нивните надоместоци одлучува надзорниот одбор. Според правилата, надоместоците на секој член на управниот одбор мора да бидат разумни, усогласени со тежината на неговите надлежности и должности кои ги има во друштвото и состојбата на друштвото. Надзорниот одбор може да смени член на управниот одбор како и претседавачот на истиот.

³⁰ Некои трговски друштва, како на пример големите банки кои имаат забелешки на терминот *претседавач* наместо него назначуваат *говорник* „spokesman“ (Sprecher). Целта на оваа практика е да се назначи дека ... е *врв меѓу еднаквиите*, а процесот на донесување на одлуките е на колективна основа по принципот еден човек - еден глас. Така на пример, претседавач има Dresdner Bank AG, додека *говорник* имаат Deutsche Bank AG и Commerzbank AG. Во практиката,

²⁵ Со цел надзорниот одбор ефикасно да може да ги извршува своите надлежности, а кои се состојат во контрола на работата на органот на управување, односно управниот одбор, беше предвиден и ревизор кој имаше задача да врши ревизија на годишните сметки, кои по ревизијата беа проследувани до надзорниот одбор. На тој начин ревизорот доби улога на орган за поддршка на надзорниот одбор. Покрај оваа функција ревизорот разви уште една функција односно се јавува во уште една улога. Оваа улога се состои од давање пријателски совети на управниот одбор, со цел помеѓу нив да се создаде врска на доверба. Во 1998 година преку промена на легислативата доаѓа до промена на положбата на ревизорот, односно се влијае на ограничување на неговата врска и соработка со управниот одбор, а сè со цел да се обезбеди негова внатрешна независност во односите со управниот одбор. На тој начин две важни функции се предвидуваат за ревизорот и тоа: 1) да ја гарантира транспарентоста во работата на управниот одбор и да му биде помошен орган на надзорниот одбор. Ibid., стр. 266-257. За потребата од транспарентност како глобално очекување види и: Martin Bengtzen, „Private Investor Meetings in Public Firms: The Case for Increasing Transparency“, 22 *Fordham J. Corp. & Fin. L.* 33, 132 (2017).

- По правило постои разграничување на надлежностите на органите на друштвото, собранието на друштвото и управниот и надзорниот одбор³¹;
- Надзорниот одбор претставува строго дефинирана институционализирана форма која треба да ја контролира работата на управниот одбор. Независноста на надзорниот одбор во германскиот правен систем има поинаков карактер од независноста на членовите на органот на управување во англосаксонските земји³². Во овој систем главната претпоставка е дека независноста на органите се обезбедува со правилото исто лице да не може во исто време да биде член на двата органи;
- Главни обврски на надзорниот одбор се: 1) да врши надзор над работата на управниот одбор

(Aufsicht)³³ и 2) да обезбеди независни совети упатени до управниот одбор (Rat)³⁴;

- Некои од надлежностите на надзорниот одбор може да бидат квалификувани како *de facto* менаџментски овластувања³⁵ и
- Со цел вработените, кои се претставници во надзорниот одбор, да не бидат изложени на притисок од страна на управниот одбор на нивните работни места, со закон се предвидени посебни механизми за нивна заштита³⁶.

Законот за трговските друштва на Република Македонија (во понатамошниот текст „ЗТД“³⁷), ги предвидува двата модели на управување, едностепе-

многу странски субјекти кои работат во Германија, претседавачот на управниот одбор (или во банките т.н. (Sprecher des Vorstandes) го поистоветуваат со улогата која ја има главниот извршен директор во одборот на директори според англосаксонскиот систем, но тоа не може да биде точно со оглед на фактот што управниот одбор во Германија претставува колективен орган кој функционира по принципите кои се карактеристични за постапувањето на колективните тела. Според *Handelsgesetzbuch* од 1897, управниот одбор се состоел од едно или повеќе лица, а тоа во практиката значело дека претседавачот е моќна фигура која има значителна функција (Generaldirektorsprinzip), но исто така во многу друштва управните одбори функционирале по принципот прв меѓу еднаквите.

³¹ Иако постои одредба со која се разграничуваат надлежностите на органите на управување на акционерските друштва во германскиот правен систем, во практиката самите надлежности на собранието на акционери и на надзорниот одбор овозможуваат овие органи да учествуваат во управувањето со друштвото во поширока смисла. Така, на пример, собранието на акционери може да донесе одлуки кои се од значење за водењето на друштвото (со кои генерално се определуваат насоките за водење на друштвото), или пак по барање на управниот одбор може да одлучува за редовни надлежности на управниот одбор. Исто така, надзорната функција на надзорниот одбор може да се гледа во поширока смисла како генерален менаџмент на друштвото кое вклучува донесување на голем број одлуки кои имаат карактер на менаџерски одлуки.

³² За разлика од американскиот и британскиот пристап, во однос на оценувањето на независноста на членовите на надзорниот одбор, во основа не се оценува индивидуалната независност на секој член одделно, туку постапувањето на органот како целина и како колективно тело, каде што треба од израз да дојде независноста. Па така, општо е прифатено дека членовите на надзорниот одбор како индивидуи може да претставуваат различни интересни групи, како што се на пример претставниците на вработените. За обезбедување на независноста на надзорниот одбор се предвидени низа законски одредби, кои имаат императивен карактер. Овие одредби се однесуваат на задолжителниот двостепен систем на композиција на органите, составот на надзорниот одбор, распоредот на моќта помеѓу органите на друштвото како и самите надлежности на надзорниот одбор.

³³ Во статутот на друштвото може да се наведе дека одредени надлежности поврзани со донесување одлуки за посебни зделки со големо значење да му припаднат на надзорниот одбор. Покрај тоа, надзорниот одбор може да одлучи дека за одредени одлуки е потребна негова претходна согласност. Доколку управниот одбор се противи на ваквата одлука на надзорниот одбор, оспоруваната одлука се проследува до акционерското собрание, што во ваквиот случај би имало карактер на второстепен орган. Според Германскиот кодекс за корпоративно управување, согласноста на надзорниот одбор треба да биде предуслов за зделки од големо значење кои значително влијаат на имотот на друштвото, финансиската состојба, или профитот на друштвото. Надзорниот одбор има дискрециони права во поглед на бизнис-одлуките (Geschäftsführungssentscheidungen). Додека за некои одлуки надзорниот одбор може да стави и вето, за други одлуки повеќе има советодавна улога. Надзорниот одбор во рамките на своите надзорни овластувања особено доминира неговата надлежност да врши надзор над книгите на друштвото, како надзор над работата на индивидуални членови на управниот одбор, назначува посебни експерти кои ќе ги извршуваат тие испитувања.

³⁴ Надзорниот одбор работата на управниот одбор ја контролира *ex ante* и *ex post*. Со цел остварување на ваквиот надзор, надзорниот одбор има право и на увид и добивање информации од страна на управниот одбор. Покрај овие обврски, надзорниот одбор има и други надлежности, кои во основа се насочени кон обезбедување на информации за акционерите.

³⁵ Надзорниот одбор е овластен за назначување, надзор и отповикување на членовите на управниот одбор. Некои од надлежностите на надзорниот одбор, имаат влијание и во други друштва. Ако, акционерско друштво поседува најмалку 25% од акциите во друго друштво и ако двете друштва подлежат на правилата за кодeterminација, надзорниот одбор на друштвото исто така одлучува за членовите на органите на управување во другото друштво.

³⁶ Па така, според практиката на Врховниот суд (*Bundesgerichtshof, BGH*), забрането е членовите на надзорниот одбор од редот на вработените да бидат исклучени од работата на комисији, без оправдани причини, зашто истото би било спротивно на правилата за антидискриминација.

³⁷ Види: „Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/2004; 84/2005; 25/2007; 87/2008; 42/2010; 48/2010; 24/2011; 166/2012; 70/2013; 119/2013; 120/2013; 187/2013; 38/2014; 41/2014; 138/2014; 88/2015; 192/2015; 6/2016; 30/2016 и 61/2016.

ниот систем и двостепениот систем на управување, како алтернативни модели.³⁸ Како одредница во однесувањето на органите на управување и на надзор на трговските друштва генерално, ЗТД го предвидува стандардот „внимание на уреден и совесен трговец“.³⁹ Понатаму нивното поведение се определува со правилото според кое „членот на органот на управувањето, односно на надзорниот одбор е должен овластувањата што му се дадени со овој закон и со статутот да ги врши во интерес на друштвото и во интерес на сите акционери со внимание на уреден и совесен трговец, и не може да ги пренесе своите овластувања на друг член на органот на управување, односно на надзорен одбор“.⁴⁰ На тој начин и во македонското право се апострофира стандардот „интерес на друштвото“. Исто така, важно е и правилото според кое „ако членовите на органот на управување ги повредат своите обврски, му одговараат на друштвото за причинетата штета како солидарни должници ако не работеле и поставувале со внимание на уреден и совесен трговец“.⁴¹

Правилата за забрана на конкуренција⁴² и судир на интереси⁴³ се дефинирани на начин којшто ги инкорпорира општо прифатените начела и стандарди кои го уредуваат ова прашање во правните правила на Европската Унија. Согласно со ЗТД, членовите на одборот на директори и на надзорниот одбор ги избира собранието на друштвото, а членовите на управниот одбор ги избира надзорниот одбор.⁴⁴

Во членот 343 од ЗТД се предвидени општи услови за избор на член на орган на управување или за член на орган на надзор.⁴⁵ Посебни услови се предвидуваат за лицата кои се јавуваат како неизвршни независни

директори⁴⁶. Членовите на органот на управување, односно на надзорниот одбор се избираат за период којшто се определува со статутот, но којшто не може да биде подолг од шест години.⁴⁷ Но, „собранието може да ги отповика сите членови на одборот на директори, односно на надзорниот одбор, односно член на овие органи и пред истекот на времето за коешто биле избрани.“⁴⁸

Со цел да се предвиди усогласеност во дејствувањето на органите на друштвото, се предвидени посебни одредби кои треба да ги дефинираат надлежностите на органите. Поставеноста на надлежностите треба да биде направена на начин да овозможи ефикасност во работењето и брзина во донесувањето на одлуките како и во спроведувањето на одлуките. Притоа треба да се води сметка да има контролни механизми како и да нема преклопување на надлежности. Појдовна претпоставка е правилата од членот 383 од ЗТД според кои „собранието одлучува само за прашањата изречно определени со овој закон и со статутот, а особено...“, односно „собранието не може да одлучува за прашања од областа на управувањето, односно од областа на водењето на работењето на друштвото што се надлежност на органите на управување, освен ако тоа со овој закон поинаку не е определено“. Ваквата поставеност ги разграничува надлежностите и притоа стриктно ги определува надлежностите на собранието, со ЗТД или со статутот. Но, собранието со своите прерогативи на власт директно влијае врз судбината на органите на управување и на надзор, со оглед на фактот што може да ги смени во секој момент.

Одборот на директори, во рамките на овластувањата определени со законот и статутот и овластувањата што изречно му се дадени од собранието, управува со друштвото.⁴⁹ Управниот одбор управува

³⁸ Член 342 од ЗТД.

³⁹ „Внимание на уреден и совесен трговец“ е правен стандард за утврдување на одговорноста на лицата одговорни за управување и за надзор на друштвата, со којшто се определува со какво внимание овие лица треба да ги вршат доверените работи во друштвото, односно да се однесуваат со внимание на способен и (во работењето на друштвото) вешт човек (професионалец), при што тие одговараат за обична небрежност при вршењето на доверените работи, освен ако со друг закон не е определено дека одговараат само за груба небрежност, член 3, став (1), точка 5) од ЗТД.

⁴⁰ Член 361, став (1) од ЗТД.

⁴¹ Член 362, став (1) од ЗТД.

⁴² Член 348 од ЗТД.

⁴³ Член 349 од ЗТД.

⁴⁴ Член 344 од ЗТД.

⁴⁵ За член на органот на управување, односно на надзорниот одбор можат да бидат избрани само физички лица кои се деловно способни. За член на органот на управување, односно на надзорниот одбор не може да биде избрано лице против кое е изречена казна, односно прекршочна санкција забрана за вршење должност од определено занимање кое делумно или во целост е опфатено во предметот на работењето на друштвото додека трае таа забрана.

⁴⁶ Независен неизвршен член на одборот на директори, односно на надзорниот одбор" е физичко лице коешто, односно на чијшто член на потесното семејство: (1) во последните пет години немало материјален интерес или деловен однос со друштвото, директно, како деловен партнер, како член на орган на управување, орган на надзор или како раководно лице; (2) во последните пет години нема примено или не прима дополнителни примања освен плата од друштвото; (3) нема блиски семејни врски со некој од членовите на органите на управување, органот на надзор или од раководните лица на друштвото и (4) не е акционер кој поседува повеќе од една десеттина од акциите на друштвото или не застапува акционер кој поседува повеќе од една десеттина од акциите на друштвото. Член 3, став (1), точка 25 од ЗТД.

⁴⁷ Член 345, став (1) од ЗТД.

⁴⁸ Член 363, став (1) од ЗТД.

⁴⁹ Одборот на директори има најшироки овластувања во управувањето со друштвото во рамките на предметот на работењето на друштвото и во дејствувањето во сите околности од името на друштвото, со исклучок на

со друштвото и, во тие рамки, го води работењето на друштвото под сопствена одговорност.⁵⁰ Надзорниот одбор врши надзор врз управувањето со друштвото што го врши управниот одбор.⁵¹

4. Заклучок

Во трудот станува збор за особено актуелно прашање во сферата на корпоративното управување, кое има многу димензии. Генерален заклучок е потребата од постоење на силно изразени механизми на контрола и надзор врз работата на органите на друштвото. Во тие процеси потребно е непосредно да бидат вклучени акционерите. Довербата на инвеститорите кон системот е основна претпоставка за успешен пазар на капитал. Понатаму, трошоците за надзор над делегираните овластувања т.н. *agency cost* се неопходни. Во донесување на одлуките органите на управување треба да го запазуваат интересот на друштвото во целост. Со цел да се спречи отуѓеност на органите на друштвото, потребно е да имаме силно изграден систем на правила за уредување на прашањето за судир на интереси и забрана за конкуренција. Покрај тоа, важна е и работата на органите на надзор, како и ревизијата, кои треба да им овозможат пристап до точни и навремени информации на акционерите. Истото е предуслов за собранието на акционери да може да ги извршува ефикасно своите контролни овластувања, па и да ги разреши органите на управување. На сето ова, се разбира, големо влијание има и степенот на корпоративната култура во смисла на почитување на принципите на корпоративното упра-

овластувањата што изречно им се дадени на неизвршните членови на одборот на директори., член 370 од ЗТД.

⁵⁰ Управниот одбор има најшироки овластувања во управувањето со друштвото, односно во вршењето на сите работи сврзани со водењето на работите и на тековните активности на друштвото и да дејствува во сите околности од име на друштвото во рамките на предметот на работењето на друштвото, со исклучок на овластувањата коишто изречно му се дадени на собранието и на надзорниот одбор. Член 375, став (1) од ЗТД.

⁵¹ На надзорниот одбор не можат да му бидат пренесени овластувања во врска со управувањето на друштвото, освен ако со овој закон поинаку не е определено. По исклучок, со статутот може да се определи дека за определени видови работи управниот одбор може да одлучува само со претходно одобрение на надзорниот одбор. Ако надзорниот одбор одбие да даде одобрение, управниот одбор, со образложение поднесено во писмена форма, може да бара одобрение од собранието. Одлуката со која собранието дава одобрение се донесува со мнозинство гласови кое не може да изнесува под две третини од акциите со право на глас претставени на собранието, освен ако со статутот не е определено поголемо мнозинство. Со статутот можат да се определат и други услови за усвојување на одлуката. Член 380, ставови (1) и (3) од ЗТД.

вување, независност при донесувањето на одлуките, избор на стручни, компетентни и независни лица во органите на управување и надзор, транспарентност на извештаите од ревизорските куќи итн.

Користена литература

- Bengtzen Martin, „Private Investor Meetings in Public Firms: The Case for Increasing Transparency”, 22 *Fordham J. Corp. & Fin. L.* 33, 132 (2017)
- Chivers David, “The Companies Act 2006 – Directors’ Duties Guidance”, (достапно на http://corporate-responsibility.org/wp-content/uploads/2013/11/directors_guidance_final.pdf, пристапено на 15.9.2017).
- Cheng Han Tan, *Corporate Governance and Independent Directors*, 15 *SACJ* 355, 391 (2003)
- Dean Krehmeyer, „The Sarbanes-Oxley Act of 2002: Setting a Baseline for the Adoption of Enterprise Ethics”, 3 *J. Bus. & Tech. L.* 443, 448 (2008)
- Eric M. Fogel; Andrew M. Geier, *Strangers in the House: Rethinking Sarbanes-Oxley and the Independent Board of Directors*, 32 *Del. J. Corp. L.* 33, 72 (2007)
- Eijsbouts Jan, „Corporate Codes as Private Co-Regulatory Instruments in Corporate Governance and Responsibility and Their Enforcement”, 24 *Ind. J. Global Legal Stud.* 181, 206 (2017)
- Florence Shu-Acquaye, „The Independent Board of Directors and Governance in the United States: Where Is This Heading”, 27 *Whittier L. Rev.* 725, 754 (2006)
- Kastiel Kobi; Yaron Nili, *Captured Boards*, „The Rise of Super Directors and the Case for a Board Suite”, 2017 *Wis. L. Rev.* 19, 68 (2017)
- Mary Keenan, Charles Wild and Stuart Weinstein, „Smith and Keenan’s COMPANY LAW”, Pearson Longman, 2009
- Polise John, „A Bridge Too Far: A Critical Analysis of the Securities and Exchange Commission’s Approach to Equity Market Regulation”, 11 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.* 285, 342 (2017)
- Steinberg Marc. I.; Roberts Forrest C., „Laxity at the Gates: The SEC’s Neglect to Enforce Control Person Liability”, 11 *Va. L. & Bus. Rev.* 201, 248 (2017)
- Tison Michel и други, „Perspectives in company law and financial regulation”, Cambridge University Press, 2009
- Trautman Lawrence J., „The Board’s Responsibility for Crisis Governance”, 13 *Hastings Bus. L.J.* 275, 350 (2017)
- Закон за трговските друштва, „Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/2004; 84/2005; 25/2007; 87/2008; 42/2010; 48/2010; 24/2011; 166/2012; 70/2013; 119/2013; 120/2013; 187/2013; 38/2014; 41/2014; 138/2014; 88/2015; 192/2015; 6/2016; 30/2016 и 61/2016

Prof. Dr. Goran Koevski
Prof. Dr. Borka Tushevska–Gavrilovic
Prof. Dr. Darko Spasevski

Das Paradigma in den Verhältnissen zwischen den Führungs- und Aufsichtsorganen von Aktiengesellschaften-deutsche und mazedonische Erfahrungen

(Zusammenfassung)

Der Beitrag behandelt die verschiedenen Ansätze zur Führung und Aufsicht von Aktiengesellschaften. Hierbei werden die Regelungen im mazedonischen und im deutschen Recht sowie - in gewissem Umfang - auch des angelsächsischen Rechts sowie des „soft laws“ berücksichtigt. Bei dieser Analyse liegt der Schwerpunkt auf dem Verhältnis zwischen der Hauptversammlung und den Führungs- und Aufsichtsorganen.

Der Hauptunterschied zwischen den mazedonischen und deutschen Regelungen liegt darin, dass es im mazedonischen Recht möglich ist, die Führung und die Aufsicht der Aktiengesellschaften, alternativ entweder durch ein einstufiges System, nämlich ein Board of

Directors, oder aber durch ein zweistufiges System, das aus einem Vorstand und einem Aufsichtsrat besteht, zu organisieren, während im deutschen Recht die Unternehmensführung und die Aufsicht im Rahmen eines zweistufigen Systems erfolgen.

Abgesehen davon sind in beiden Rechten die Zuständigkeiten der Hauptversammlung, des Vorstands und des Aufsichtsrats durch Gesetz ähnlich definiert und voneinander abgegrenzt. Sowohl im mazedonischen wie im deutschen Recht werden die Vorstandsmitglieder vom Aufsichtsrat gewählt. Darüber hinaus ist der Vorstand in der Regel jeweils ein kollektives Gremium, das die Gesellschaft im Verhältnis zu Dritten vertritt, wobei in beiden Rechten bei kleineren Aktiengesellschaften statt des aus mehreren Personen bestehenden Vorstands eine Einzelperson ernannt werden kann.

Ein Unterschied zwischen beiden Rechten ist, dass es im mazedonischen Model keine Regelung über eine obligatorische Mitgliedschaft von Arbeitnehmervertretern gibt.

Schlüsselworte: einstufiges Führungssystem, zweistufiges Führungssystem, Hauptversammlung der Aktiengesellschaft, Aufsichtsrat.
